

The cover features a stylized illustration of a woman with long black hair, wearing a light green jacket and blue jeans, falling upside down. She is carrying several colorful shopping bags: a green one with yellow polka dots, a pink one, a blue one, an orange one with a yellow pattern, and a brown striped one. She is holding a black smartphone in her right hand. The background is a solid light blue. The entire cover is framed by a decorative border of alternating Euro and Dollar symbols.

Erta  
PRESS

Ivana  
Furjelová

# VŠETKO NAOPAK

# VŠETKO NAOPAK



ISBN 978-80-8176-103-4

Ivana  
Furjelová

**VŠETKO  
NAOPAK**

Bratislava december 2014



# Prológ

V tom supermarkete bolo strašne veľa ľudí.

Všetci lietali hore-dolu s plnými košíkmi, vrážali do seba, hádali sa pre ananásy, lebo každý chcel čo najkrajšie, najväčšie, najvoňavejšie a tých bolo nedostatok. Pistácií si každý naberal celé tašky, lebo boli sviatky a oriešky na stole predsa nesmeli chýbať.

Čím viac druhov, tým lepšie.

Muži boli nahnevaní, lebo nakupovanie ich nebavilo, ženy ešte viac, lebo ich to nebavilo tiež, no niekto to spraviť musel, tie nákupy, a ešte aj zúrivo nadávali, nech už je konečne po vianočných sviatkoch a je znova pokoj.

Lebo sviatky radosti a pokoja v skutočnosti vôbec o pokoji a radosti nie sú. Sú o strese a o tom, kto bude mať na stole viac druhov koláčov, ovocia a ktoré dieťa dostane viac zbytočných darčiekov.

Pre mojich rodičov a ich zazobaných kamošov platil totiž taký jednoduchý zákon. Kto kúpi milovanému decku viac nepotrebných a hlúpych darčiekov, ten má svoje dieťa radšej. No hlavne, ten má lepšie postavenie v spoločnosti.

A o to všetkým rodičom z môjho okolia išlo.

Byť prvý.

Byť najbohatší v celom meste alebo najlepšie v celom vesmíre, a nech to vedia všetci na okolí.

Doslova medzi sebou pretekali, kto nakúpi viac.

Takto to u nás platilo dlhé roky. Preto sa aj moji rodičia na Vianoce vždy tak naháňali, aby sa ukázali, na čo všetko majú peniaze. Ja som bola každý rok celá bez seba z tej hrby darčiekov, ktorá sa ani nevošla pod vysvietený stromček so zlatými ozdobami. Malé, stredné aj obrovské škatule boli preto naukladané po celej obývačke, nielen pod stromčekom.

„Stelka, srdiečko, kráčaj rýchlejšie!“ otočila sa za mnou mama v tom preplnenom supermarkete, kde každý nakupoval na sviatky.

Mama tlačila pred sebou kôš plný zbytočností, v jednej ruke držala štýlový mobil, v ktorom mala zoznam, čo má ešte dokúpiť a v druhej ruke mala drahú koženú kabelku z New Yorku, ktorú si kúpila len pred mesiacom. Mala oblečený dlhý červený kabát, veľmi dobre si naň pamätám, hoci ho mala mama oblečený asi len dvakrát. Páčil sa mi, hrozne sa mi páčil a keď mama nebola doma, vždy som si ho obliekla a obzerala som sa z každej strany v obrovskom zrkadle v jej spálni. Na nohách mala obuté tie najvyššie podpätky na svete, podľa nich som ju vždy v obchode našla, taký zvuk vydávali.

Vôbec nezapadala do davu obyčajných ľudí v supermarkete, čo mali kruhy pod očami, lebo posledné dni len piekli koláče, varili, zabíjali veľkých kaprov a lietali po obchodoch.

## Všetko naopak

Mama bola dokonale nastajlovaná za každých okolností. Bez šminiek na tvári a drahých kúskov oblečenia by na ulicu asi ani len nevyšla.

Kráčala som popri nej, pozerala som sa všade naokolo, lebo vianočné somariny, čo sa trblietajú na kilometer a spievajúce soby vedeli vždy zaujať moju pozornosť, keď som ju zrazu zbadala. Zastavila som pri nej a celkom som zabudla na mamu a jej inštrukcie, ktoré mi dávala ešte v aute. Že v obchode bude veľa ľudí a ja sa musím držať pri nej, aby som sa v dave šialencov nestratila. Na všetko som jej v aute prikývla a tvárila som sa pritom veľmi dôležito, že sme sa s mamou tak vážne rozprávali.

Ako dve dospeláčky.

Moju pozornosť ale čosi dokázalo pohltiť natoľko, že som zabudla na mamu a na sľub, že budem v obchode poslušná a budem sa držať blízko nej.

Barbie.

Bola krásna, mala dokonalé vlasy, blond, dlhé až po zadok. Vo vlasoch mala žiarivú zlatú korunku a oblečená bola v tých najkrajších šatách, aké som kedy videla. Boli biele, saténové, pokryté malými kvietkami a s dlhou vlečkou. Vedľa Barbie bol kôň, tiež biely, s červeným sedlom a trblietavou hrivou, spolu vyzerali dokonale.

V tej chvíli mi bolo celkom jedno, že mám doma už asi dvadsať Barbie bábik, od Barbie tehotnej, až po Barbie farmárku a že koňov už mám vo svojej izbe toľko ako nemajú na žiadnom ranči na svete.

## IVANA FURJELOVÁ

Túžila som po nej.

Musela som ju mať za každú cenu.

„Mami! Vráť sa!“ zakričala som najsilnejšie ako som vedela. Už sa mi strácala z dohľadu, mizla v dave ľudí, no v tom zastala, začula moje volanie, otočila sa a kráčala späť ku mne.

„Stelka, zlatičko, povedala som ti, aby si išla za mnou. Nemáme teraz moc času a...“ hovorila mi mama prísne, no skočila som jej do reči.

„Pozri, aká je krásna!“ natiahla som ruku k Barbie a takmer som nedýchala.

„Áno, je pekná, ale teraz poď, musíme ísť za ockom.“ mama sa pozrela do mobilu a nervózne podupávala nohou.

„Ale ja ju chcem.“ vyhlásila som presvedčivo a dupla som pritom pravou nohou.

„Stelka, na Vianoce ti už Ježiško darčeky dávno nakúpil a takúto Barbie si už dostala. Veď je skoro taká istá, ako tá, ktorú sme kúpili v lete, keď si išla na prázdniny ku babke.“ skúšala to mama, zohla sa ku mne a jej dlhý kabát skončil v špinavej mláke na podlahe.

„Nie, táto má iné šaty, krajšie.“ vyjednávala som.

„Kúpime ju inokedy, dobre? Hračiek máš teraz dosť. No poď, ideme.“ chytila ma mama za plece, chcela ma odtiahnuť.

Ani som sa nepohla.

„Nie, ja ju chcem, mama. Je krásna a musí byť moja.“ zvyšovala som nebezpečne hlas. Nemala som vtedy ani päť rokov, no veľmi dobre som vedela, ako sa dá vydupať si svoje. Ja som bola tá čo rozkazovala a jej rozkazy boli plnené, nie mama.

## Všetko naopak

„Steluška...“

„Nie! Musíš mi ju kúpiť! Nemôžeme ju tu nechať!“ to som už kričala a dostala som záchvat zúrivosti. Kopala som do všetkého naokolo, dokonca aj do mamy i jej drahej kabelky, hlasno som revala a vrieskala som na celú predajňu.

Nevadilo mi, že sa všetci na mňa pozerajú, že mama so mnou bojuje a snaží sa ma spaficikovať. Ťahala ma za moju ružovú bundu a ja som sa tak vzpierala, až som zostala ležať na zemi, na špinavej podlahe v preplnenom supermarkete, kde každému stekal z topánok sneh zmiešaný s blatom a hlasno som nariekala.

Mama po chvíli rezignovala.

Jednoducho sa vzdala.

Ako toľkokrát predtým, keď videla, že to so mnou nemá zmysel.

Zo supermarketu som odchádzala síce uplakaná, pálili ma oči, trhalo mi perou a z nosa mi tiekli celé potoky, no vykračovala som si s novou hračkou pod pazuchou za nenormálnu sumu. Hrala som sa s ňou asi nasledujúce dva dni, potom ma krásna Barbie aj nádherný kôň s červeným sedlom omrzeli a zostali zabudnutí ležať v polici v mojej izbe, ako všetky hračky, ktoré som mala.

O týždeň som už vyvádzala v obchode pre inú hračku, možno ešte drahšiu, neviem. Mama mi moje vrtochy opäť raz akceptovala, nenakládla mi po zadku, priamo tam, v obchode, aby som si zapamätala, ako sa mám správať, ale hračku mi znovu a znovu kúpila.

## IVANA FURJELOVÁ

Lebo Steluška je naše jediné dieťa, čo by sme jej nedopriali. Keď ona tak túži po nových hračkách, je to jej srdcovka.

Alebo asi naši radšej obetovali peniaze, však tých mali dosť, ako by mali zažívať verejnú hanbu, keď som sa v obchode hodila o zem a oni museli znášať tie výsmešné pohľady od ľudí, ktorí na rozdiel od mojej mamy a oca vedeli spacifikovať jedno malé decko.

Vždy som mala všetko, čo som chcela.

A nemusela som preto ani len pohnúť prstom.

Nemusela som si darčeky zaslúžiť a vonkoncom u nás neplatilo, že nové hračky sa dostávajú len na Vianoce a na narodeniny. Nikdy som si nemusela na nič šetriť, ako to robievali moji spolužiaci, ktorí celý rok obchádzali školský bufet a kaviarne na námestí, aby mohli ísť na koncoročný výlet do Prahy.

Dostala som vždy a všetko.

Stačilo sa pozrieť na mamu, hodiť smutné oči, pekne sa usmiať a bolo. Keď som svoj cieľ nedosiahla takouto cestou, pokojnou a bez výstupov, prešla som na druhý, radikálnejší spôsob, ako donútiť rodičov splniť mi moje sny rozmazaného dieťaťa.

Hodila som sa o zem a začala som vyvádzať. Kopať nohami, dupotať, kričať a pútať na seba pozornosť. Nevadilo mi, že je okolo mňa stovka ľudí, že teta, čo práve prechádzala okolo sa posmešne pozerala ako vyvádzam, pohoršene kývala hlavou a určite si myslela, aké som nevychované, rozmazané dievčisko.

## Všetko naopak

Však, to som aj bola, teta...

Škoda, že som na to neprišla už vtedy, v tom supermarkete alebo dávno predtým.

Že aká som nenormálne rozmaznaná.

Ale vtedy som bola ešte primalá, ničomu som nerozumela. Škoda, že si to nevšimli moji drahí rodičia. Že nevideli, ako zle ma vychovávajú, ako ich dobrotu zneužívam a akým zlým chodníčkom sa vo svojom živote vyberám.

Lebo keď sme nato spoločne prišli, bolo už trochu neskoro.

# 1.

Bola som jedináčik.

Len ja, Stela, veľký vĺciak Alex, bohatý otecko a vždy štýlová mama, moderný dom v mestskej štvrti plnej zazobaných podnikateľov, obrovská záhrada a v nej dva bavoráky a, hlavne, úspešná firma, prosperujúca každým rokom lepšie a lepšie.

To je v skratke všetko, čo sme mali.

To nám celkom stačilo, viacej sme ku šťastiu nepotrebovali.

Nebola som sama z toho dôvodu, že by si moji rodičia nemohli dovoliť mať viac detí ako len jedno, to nie. Lebo na to sa teraz asi najčastejšie ľudia vyhovárajú, nie? Že je zlá doba, všetko je hrozne drahé, zdražovanie bude každým rokom pokračovať a platy pôjdu prudko nadol, deti sú nákladné, treba im stále dookola kupovať oblečenie, platiť školy, krúžky, lekárov a na to nie sú peniaze...

Bla, bla, bla...

Keby išlo u nás doma o prachy, tak moji rodičia by mohli mať pokojne aj desať detí, alebo rovno mohli mať futbalovú jedenástku a aj tak by sa všetky mali nadštandardne dobre. Každé decko by malo určite svoju vlastnú obrovskú izbu

## Všetko naopak

s veľkou mäkkou posteľou, na stole by malo vlastný notebook aj plazmový televízor. Na osemnástku by dostalo vodičák a poriadne auto k tomu a za úspešnú maturitu... to by sa už hádam letelo aj do vesmíru na dobrodružnú výpravu, minimálne na dva týždne...

Neviem aké prekvapenie by nasledovalo za maturu, až tak ďaleko som sa ja nedostala, aby mi naši kupovali veľkolepé darčeky, za to, že som úspešne spravila skúšku dospelosti...

Bohužiaľ alebo našťastie?

Neviem.

Problém bol v tom, že moji rodičia nemali čas na druhé dieťa, lebo celú svoju opičiu lásku sústredili len a len na mňa.

A na svoju firmu.

Pravdaže, venovali mi svoju pozornosť, ak práve mali náladu a čas preukazovať mi ako ma ľúbia. Ak nie, tak som aj ja bola pohodená pri opatrovatelkách, mladých študentkách, ktorým sa triasli ruky len čo sa ku mne priblížili, lebo pred boháčmi, ako naši, mali rešpekt a tie chuderky vystresované mi mali nahradiť mamu a oca.

Niekedy teda naši nemali čas ani na mňa, nieto ešte, aby po dome behalo viac detí, ktoré chcú trošku pozornosti a túžia, aby im rodičia čítali rozprávku na dobrú noc. Keby som nebola sama, ale by nás bolo viac, to by už moji rodičia asi ani poriadne nepoznali naše mená. Nedajbože, aby si pamätali, kde chodí každé jedno z ich detí do školy a aké má záľuby vo voľom čase.

A po druhé, mať viac deciek, to sa v spoločnosti, v akej sa mama a oco pohybovali, tiež nehodilo.

Mať dnes viac detí ako jedno? A to kde žijeme? Na dedine v devätnástom storočí, keď ešte Hviezdoslav písal svoje veľdiela?

Ani náhodou.

Moji rodičia museli byť tip-top. V každom smere.

Veď žijeme v modernej dobe! A k tomu patrilo len jedno dieťa, nie viac. Zato psi v záhrade, prípadne aj v dome v obývačke, vyvalené na koženej sedačke, mohli byť pokojne aj tri. Ale nad tým sa nikto nikdy nepozastavoval, prečo je v rodičoch psov viac ako detí...

Psi asi nie sú také náročné, nevyžadujú si toľko pozornosti ako dcéry a synovia.

A patrí to k imidžu, aby po záhrade behal aspoň jeden výstavný kus nemeckého ovčiaka, pripravený vrčať na každého, kto si dovolil čo i len nakuknúť za vysoký plot.

Preto som bola sama.

Asi, nikdy som sa na to našich nepýtala. Ale tak som si to neskôr vysvetlila, keď som už bola staršia a do tých všetkých vecí, ktoré sa okolo mňa diali som trošku videla a vedela som si spočítať dva plus dva.

Mne to v podstate takto totiž vyhovovalo, kým som bola mladá a hlúpa.

Bola som rada, že som jedináčik a že sa nemusím o nič deľiť. Bola som zaslepená a už odmala som odmietala čo i len myšlienku, že by mal ku mne niekto pribudnúť.

## Všetko naopak

Na tom som nechcela ani pomyslieť.

„Steluške by sa hodila mladšia sestrička. Mala by sa aspoň s kým hrať, bolo by jej veselšie.“ povedala raz moja stará mama, keď sme u nej boli na návšteve. Hrala som sa vtedy vedľa nej s plyšovým medveďom, ktorý držal v náručí obrovské srdce. Mama mi ho kúpila len pred pár dňami, takže ma ešte neomrzela. Starú mamu som však aj napriek medveďovi pozorne počúvala. Pri slove súrodeneц som dokonca spozornela a nastražila som uši.

„Ale, mami, veď jej nič nechýba. Jedno dieťa nám stačí.“ bránila sa moja mama, prevrátila očami, prekrížila si nohy a odpila si z voňavej kávy.

Ja som si v tú chvíľu poriadne vydýchla. Na chvíľku som sa preľakla, že mama chce okrem mňa aj niekoho iného.

„Ty nechceš mať viacej detí?“ starej mame skoro vypadla šálka z ruky, trošku kávy sa jej vylialo na tenký prst.

„Nie, nechcem. Stelka nám stačí.“ pokrútila mama hlavou a pohladkala ma po líci. V tej chvíli by som ju najradšej vybozkávala, ale to by som sa prezradila, že počúvam rozhovory dospelých, ktorí si mysleli, že ja si žijem vo svojej detskej bublinke a svet okolo ma absolútne nezaujima.

„No, aby ti to raz nebolo ľúto...“ neodpustila si stará mama poznámku a karhavo pozrela na mamu a potom aj na mňa.

„Stará mama, ja nikoho nechcem. Ja mám mamu, oca a Alexa a to mi stačí.“ už som to nevydržala a musela som sa pripojiť do rozhovoru dospelákov. Vyhlásila som to presvedčene, tak ako aj moja mama, tak presvedčene a potom som sa ďalej pokojne hrala s hračkou.

## IVANA FURJELOVÁ

Zastala som sa mamy a jej názorov, lebo hoci som mala len asi šesť rokov, mala som celkom jasné predstavy o svojom detskom svete. A jedna z tých predstáv bola, že sa v žiadnom prípade nechcem o nič deliť.

Ani o hračky.

Ani o izbu.

Ani o Alexa.

A vonkoncom nie o rodičov!

Boli moji. Len a len moji.

„Stelka, moja, ale so sestričkou by si sa mohla hrať. Bolo by ti veselšie. Vieš aká je so súrodencami zábava?“ skúšala to stará mama ďalej.

„Nie, počuje? Ja nikoho nechcem.“ tvrdohlavo som na ňu zagánila a odpochodovala som z obývačky ako vojak, aj s medvedom v náručí.

Stará mama k tomu nemala viac čo povedať.

A mojej mame sa moje životné postoje celkom páčili.

Mlčky sedela a na tému ďalšieho dieťaťa som ju už nikdy so starou mamou v ten deň nepočula hovoriť. Vlastne ani s ocom sa mama o dieťati nerozprávala, s ním to už mala asi dávno všetko vyjasnené. Skrátka, ja som im bohato stačila.

A mne bohato stačili oni dvaja.

Bolo mi ľúto mojich kamarátok, ktoré mali súrodencov. Ľutovala som ich a často som premýšľala o tom, aký je tento svet nespravodlivý. Prečo sa oni nemajú tak dobre ako ja? Trhalo mi srdce, keď som videla, ako sa musia deliť o sladkosti, o hračky a ako sa rodičia nevenujú len im, ale svoju lásku rozkladajú

## Všetko naopak

medzi ďalšie dve deti. Nechájala som, ako niektoré decká môžu len tak z lásky k bratovi či sestre prelomiť tabličku čokolády na dve časti a darovať mu jednu polovičku, dokonca so širokým úsmevom na tvári a s veselými iskričkami v očiach! Ja som nič také nepoznala a prišlo mi to neférové, že nemôžu mať veci len pre seba. Vtedy, keď som bola svedkom takej situácie, bola som najšťastnejšia na svete, že som sama, že sa nemusím o nič deliť a že nemusím robiť pred mamou scény zo žiarlivosti, aby si ma všimla. Aby zobrala na svoje kolená aj mňa, nielen moju mladšiu uplakanú sestru s dlhými vrkočmi, ktorá si svojím revom vydobyla rodičovskú pozornosť.

Aj v škôlke som mala problémy.

Učiteľky si so mnou užili svoje a istotne strieľali šampus, keď sa ma konečne jedného dňa, v posledný júnový deň raz a navždy zbavili, keď som nastúpila do prvej triedy, aby som ničila zdravie inej chuderke pani učiteľke.

Bola som neprispôsobivá.

Nikto ma totiž nenaučil, ako sa mám správať, keď nie som stredobodom pozornosti. Nemala som odkiaľ vedieť, že bábiky a kočíky v škôlke nie sú len moje, ale ďalších dvadsiatic detí a ja sa musím vedieť o ne podeliť. Márne mi to pani učiteľky donekonečna vysvetľovali, ja som si vždy išla svojou cestou.

Často som preto bola príčinou hádok medzi deťmi práve ja a spôsobovala som, že ma deti zo škôlky nemali radi a najradšej by ma utopili v umývadle, keď sme si po obede umývali zuby.

## IVANA FURJELOVÁ

Ale mne to neprekážalo, vedela som sa hrať aj sama, bola som na to zvyknutá.

Nezaujímalo ma, že červený kočík s bielymi bodkami si prvá zobrala Eliška a že sa s ním môže hrať dokedy chce, alebo dokým múdre pani učiteľky nevyhlásia, že Eliška musí teraz dať kočík inému dievčatku.

Vždy, keď som sa chcela hrať s červeným kočíkom, lebo bol najkrajší zo všetkých šiestich, ktoré v škôlke mali, prišla som za Elišou, tak som ju volala, alebo aj za iným dievčaťom a vyprovokovala som hádku. Skončilo sa to tým, že Eliška hlasno plakala, oči mala celé červené a z nosa jej tiekli vodopády, ktoré si utierala do kvietkovaných šiat. Ja som dostala pokarhanie, pani učiteľky mi napísali čierny bod na farebnú tabuľu a za trest som musela stáť v kúte, odkiaľ som vyplazovala jazyk na Elišku i na všetky dievčatá, ktoré s ňou súcitili a nahlas ma ohovárali. V tú chvíľu som ich do jednej nenávidela, preklínala som ich a najradšej by som im zobrala všetky hračky a schovala ich na také miesto, aby ich už nikto nikdy nenašiel.

Ani samotné pani učiteľky.

Poobede, keď si mama prišla po mňa, lebo bol čas ísť domov, počúvala na mňa samé sťažnosti.

„Vaša Stela sa nevie deliť o hračky a nerešpektuje naše pokyny, pani Chamarová.“ prísne hovorili mojej mame a ona ma vždy s láskou ospravedlňovala.

„Stelka je ešte príliš malá, chápete, nerozumie ešte takým veciam. Časom to istotne pochopí a bude to lepšie, uvidíte.“ bránila ma mama a milo sa na pani učiteľku usmievala.

## Všetko naopak

V tej škôlke v centre mesta boli zo mňa v koncoch. Všetci. Aj deti, aj učiteľky, možno aj vrátnik.

Takým veciam, ako je delenie sa a rešpektovanie ostatných som mala už dávno rozumieť. Chápali to všetky deti v škôlke, či z bohatých rodín, či tie z priemerných, len ja nie.

Lebo som bola rozmaznaný jedináčik.

A ja som si to všetko naplno užívala.

Až keď bolo zle, keď už bolo najhoršie, vtedy som prišla na to, ako dobre by mi bolo, keby som mala niekoho v mojom veku, čo prežíva to isté, čo som prežívala aj ja a vedel by ma pochopiť. Mať takú sestru, o rok staršiu, ktorá by tam bola so mnou a pozerala by sa na to všetko z mojej strany... Alebo mať tak brata, staršieho aspoň o päť rokov, aby ma ako mladšiu sestru ochraňoval, radil by mi v ťažkých chvíľach a nedal by na mňa dopustiť.

Až vtedy som zistila, že mať súrodenca je obrovský dar z nebies a nie žiadna hrôza.

Našťastie, keď som zistila túto skutočnosť, ešte nebolo až tak neskoro.